

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/56/56/96

SPOŁECZNY ODBIÓR ZMIAN ZACHODZĄCYCH W POLSCE OD 1989 ROKU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ '96

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W procesie przemian społecznych i gospodarczych bieżące wydarzenia przesłaniają zwykle globalną ocenę dokonujących się zmian. Często poza codziennymi trudnościami nie dostrzega się ani celu, ani sensu procesu transformacji. Interesowało nas, w jaki sposób społeczeństwo ocenia efekty zmian dokonujących się w ciągu ostatnich sześciu lat, czy z punktu widzenia badanych przyniosły one poprawę jakości życia czy też raczej przyczyniły się do jego pogorszenia¹.

MIMO WSZYSTKO JEST LEPIEJ

Wraz z upływem czasu większość polskiego społeczeństwa coraz bardziej pozytywnie ocenia zmiany dokonane po 1989 roku. Warto zauważyć, że obecne oceny są lepsze niż te z okresu realizacji tzw. planu Balcerowicza. Wydaje się, że nadszedł wreszcie moment, kiedy większa część społeczeństwa ma szansę odczuć pozytywne, długookresowe skutki procesu transformacji. Jednak nadal znaczna część badanych uważa, że w kraju nie dokonał się żaden postęp - ponad jedna czwarta sądzi wręcz, że po Okrągłym Stole sytuacja kraju zmieniła się na gorsze.

Tabela 1

w procentach

Czy, ogólnie rzecz biorąc, od 1989 roku w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań	
	X '91	III '96
- zmieniło się na lepsze	49	60
- praktycznie nic się nie zmieniło	10	9
- zmieniło się na gorsze	35	29
Trudno powiedzieć	5	2

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (70) zrealizowano w dniach 7-11 marca '96 na 1209-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Jest dość oczywiste, że ocena jakości zmian, które dokonały się w tym okresie, wiąże się z poziomem dochodów i subiektywną oceną własnej sytuacji materialnej. Transformację postrzega się jako zmianę na lepsze tym częściej, im wyższe są uzyskiwane dochody oraz większa satysfakcja z materialnego poziomu życia. Wśród osób deklarujących najniższe dochody na osobę w rodzinie poglądy na temat zmian są podzielone - odsetki ocen pozytywnych i negatywnych są niemal identyczne. Natomiast wśród osób o najwyższych dochodach (powyżej 426 zł na jedną osobę) prawie ośmiokrotnie więcej respondentów jest przekonanych o poprawie sytuacji w kraju.

Aprobata dokonanych zmian wyraźnie wiąże się także z poziomem wykształcenia i statusem społeczno-zawodowym badanych. Porównanie sytuacji sprzed 1989 roku i obecnej najbardziej korzystnie wypada wśród osób z wyższym wykształceniem, przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji, pracowników umysłowych niższego szczebla oraz prywatnych przedsiębiorców. Najbardziej rozczarowane są osoby bezrobotne, renciści oraz rolnicy.

Na zróżnicowanie ocen w mniejszym stopniu wpływa wiek badanych. Dokonujące się zmiany lepiej oceniają osoby młode, w pełni sił zawodowych (w wieku 25-34 lata), gorzej - starsi respondenci (w wieku 45-64 lata).

Warto też wspomnieć, że dla oceny dokonań procesu transformacji istotne okazuje się także miejsce zamieszkania. Najbardziej korzystnie ocenia je ludność dużych miast oraz wielkich aglomeracji, natomiast do niezadowolonych i dostrzegających wyłącznie zmiany na gorsze częściej zaliczają się mieszkańcy wsi i małych miast.

Oceny badanych dość wyraźnie różnią się także ze względu na orientację polityczną. Osoby deklarujące prawicowe sympatie częściej dostrzegają zmiany na lepsze (73%), wśród określających swoje poglądy jako lewicowe opinię taką wyraża ponad połowa badanych. Podobnie rozkładają się oceny w potencjalnych elektoratach partii politycznych.

Tabela 2

w procentach

Czy, ogólnie rzecz biorąc, od 1989 roku w Polsce:	Elektoraty ugrupowań politycznych						
	SLD	PSL	UP	ROP	pozostałe partie prawicowe	NSZZ "S"	UW
- zmieniło się na lepsze	57	58	63	71	72	77	90
- praktycznie nic się nie zmieniło	6	7	12	7	13	5	6
- zmieniło się na gorsze	34	34	25	20	14	17	3
Trudno powiedzieć	3	1	-	3	1	1	-

Najwięcej niezadowolonych skupiają partie koalicji rządzącej, ale wśród ich zwolenników także dominują osoby akceptujące zmiany. O pozytywnych rezultatach transformacji częściej przekonani są zwolennicy partii prawicowych, choć również wśród nich, szczególnie sympatyków ROP (co piąty) oraz NSZZ „Solidarność” (co szósty), wiele osób negatywnie ocenia dorobek ostatnich lat. Natomiast zwolennicy UW niemal powszechnie dostrzegają poprawę sytuacji.

Dziedziną, w której Polacy zauważają największy postęp w stosunku do czasów PRL, jest polityka zagraniczna i stosunki z innymi krajami. Aż trzy czwarte badanych twierdzi, że pod tym względem sytuacja zmieniła się na korzyść. Ponad połowa ankietowanych skłonna jest przyznać, że także pod względem gospodarczym sytuacja się poprawiła. Można powiedzieć, że porównanie pustych pól z pustymi (choć coraz mniej) portfelami wypada jednak na korzyść tych ostatnich.

Tabela 3

w procentach

A czy od 1989 roku:	Wskazania respondentów według terminów badań							
	zmieniło się na lepsze		praktycznie nic się nie zmieniło		zmieniło się na gorsze		Trudno powiedzieć	
	II '91	III '96	II '91	III '96	II '91	III '96	II '91	III '96
- w stosunkach z innymi krajami	68	74	9	13	11	8	12	5
- w gospodarce	39	59	18	9	39	30	4	2
- w polityce	54	47	13	17	21	30	12	6
- w Pana(i) rodzinie	24	42	40	33	34	24	2	1
- w Pana(i) zakładzie pracy	24	38	28	21	41	33	7	6
- w Pana(i) środowisku zamieszkania	20	35	51	37	25	25	4	2

Treść pytania zaczerpnięto z badania „Polacy '95”, IFiS PAN.
W lutym '91 badani oceniali zmiany w ciągu minionego roku.

Niejednoznacznie wypadły długookresowe porównania w ocenie sytuacji politycznej - choć niemal połowa konstatuje postęp, to jednak prawie co trzeci z respondentów uważa, że w tej dziedzinie nastąpił regres. Co oczywiste, oceny w tym względzie dość wyraźnie różnicują poglądy polityczne badanych. Zmiany na korzyść częściej dostrzegają osoby deklarujące sympatie lewicowe niż prawicowe czy centrowe.

W swojej sytuacji rodzinnej ponad połowa badanych nie dostrzega pozytywnych zmian, jednak spora grupa (42%) przyznaje, że poprawiła się ona w porównaniu z rokiem 1989.

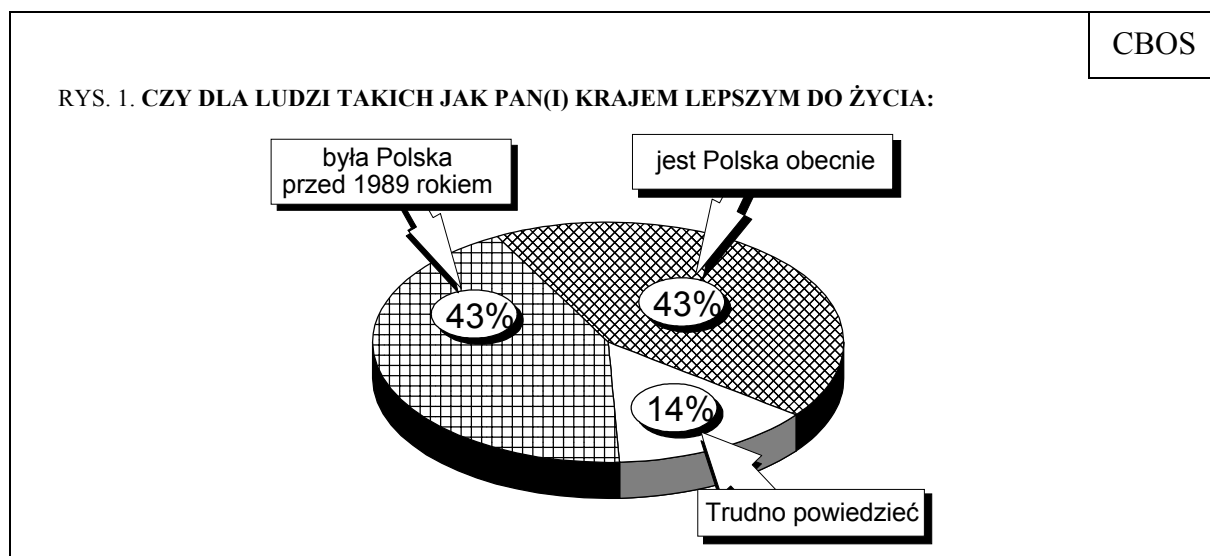
Długookresowa ocena sytuacji w zakładach pracy respondentów nie daje się jednoznacznie zaklasyfikować - wprawdzie ponad jedna trzecia badanych zauważa poprawę, jednak tylko niewiele mniej liczna grupa widzi zmianę na gorsze. Jeżeli dostrzega się zmiany w środowisku zamieszkania, to są one raczej na lepsze niż na gorsze.

Porównanie obecnych ocen z tymi, jakie Polacy wystawiali w pierwszym okresie procesu transformacji, jasno wskazuje, że w kolejnych latach udało się osiągnąć znaczący postęp przede wszystkim w makro- i mikroekonomicznym wymiarze życia. W 1991 roku wyraźnie mniej osób dostrzegało pozytywne zmiany dokonujące się w gospodarce - równie często sądzono, że w ciągu ostatniego roku zmieniła się ona na gorsze. Wśród ocen sytuacji rodzinnej badanych wyraźnie przeważały oceny niekorzystne, tylko co czwarty respondent miał poczucie, że zmieniła się ona na lepsze. Co ciekawe, bardziej niż obecnie doceniano zmiany w polityce.

Zrozumiałe, że nie wszystkie z poddanych ocenie wymiarów życia mają takie samo znaczenie dla społecznej oceny dokonujących się w kraju zmian i wynikającej stąd ogólnej postawy wobec procesu transformacji. Jak wykazują wyniki analizy regresji, zgeneralizowane opinie o tym, że w kraju zaszły pozytywne zmiany, warunkuje przede wszystkim fakt dostrzegania postępu w gospodarce ($\beta = 0,40$). W wyraźnie mniejszym stopniu postrzegane są one przez pryzmat zmian, jakie zaszły w sytuacji własnej rodziny ($\beta = 0,15$), mniejsze znaczenie ma również fakt dostrzegania postępu w dziedzinie kontaktów międzynarodowych i stosunków z innymi krajami ($\beta = 0,14$). Zupełnie drugorzędne są, jak się okazuje, oceny zmian w zakładzie pracy oraz opinie o sytuacji politycznej.

NOSTALGIA ZA ŻYCIEM W PRL?

Mimo że większość Polaków zauważa, iż - ogólnie rzecz biorąc - od 1989 roku w Polsce zmieniło się na lepsze, to jednak znaczna część społeczeństwa jest przekonana, że lepiej się żyło w czasach PRL niż obecnie. Opinie w tej kwestii są równo podzielone - połowa mających zdanie na ten temat uważa, że lepiej i łatwiej im się żyło przed rokiem 1989, natomiast druga połowa - że dzisiaj.

Powyższa ocena ma bardziej zgeneralizowany charakter niż w przypadku odpowiedzi na poprzednie pytanie - porównanie obecnej rzeczywistości z okresem PRL ma w większym stopniu wymiar osobisty. Można uznać w związku z tym, że zmiany, jakie się dokonały od czasu Okrągłego Stołu, choć doceniane, nie są jednak dla sporej części społeczeństwa dostatecznie satysfakcjonujące.

Warto podkreślić, że powyższa ocena ma charakter retrospektywny. Skądinąd wiadomo, że w tego rodzaju wartościowaniu pierwszoplanowe znaczenie mają raczej doświadczenia terażniejsze lub pochodzące z niedalekiej przeszłości (szczególnie dotyczy to doświadczeń negatywnych), natomiast punkt odniesienia, czyli daleka przeszłość bywa z reguły idealizowana.

Dla ocen typu retrospektywnego duże znaczenie ma również pamięć emocjonalna. Zmiany w tym zakresie (takie jak utrata lub obniżenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego czy też poczucie chaosu², wynikające z przejścia od rzeczywistości znanej i oswojonej do świata niezrozumiałego, w którym na nowo trzeba definiować swoje miejsce) mogą w znacznym stopniu wpływać na idealizację życia w PRL. Stąd, jak się wydaje, spośród grup społeczno-zawodowych życie w PRL najlepiej wspominają rolnicy, robotnicy niewykwalifikowani, a także osoby bezrobotne. Z obecnego życia najbardziej zadowolona jest kadra kierownicza i inteligencja oraz prywatni przedsiębiorcy. Z tego też powodu, jak się wydaje, osoby wykształcone łatwiej dostosowują się do zmian.

W pewnym stopniu o ocenach tego typu może również decydować fakt, że większość Polaków wyniosła wszystkie doświadczenia życiowe z tamtej epoki. Zapewne znaczna grupa osób, którym spora część dorosłego życia upłynęła w PRL, generalnie właśnie dlatego, że były to czasy ich młodości, pierwszych doświadczeń emocjonalnych, zawodowych itd., nostalgicznie wspomina tę epokę. Być może z tego względu życie w PRL najlepiej oceniają osoby w wieku 45-54 lata, natomiast w obecnej rzeczywistości najlepiej odnajdują się ludzie młodzi (do 34 roku życia).

Ogólnie można powiedzieć, że za PRL tęsknią przede wszystkim ci, którzy czują się „przeigrani” w wyniku przemian związanych z transformacją.

Znamienne, że niezadowolenie oraz dyskredytowanie sensu przemian jest prawie tożsame ze swoistą tęsknotą do tamtych realiów. Aż 88% badanych negatywnie oceniających zmiany zachodzące od 1989 roku jednocześnie z nostalgią myśli o życiu w PRL.

Tabela 4

w procentach

Czy, ogólnie rzecz biorąc, od 1989 roku w Polsce:	Czy dla ludzi takich jak Pan(i) krajem lepszym do życia:			
	była Polska przed rokiem 1989	jest Polska obecnie	Trudno powiedzieć	Ogółem
- zmieniło się na lepsze	23	64	13	100
- praktycznie nic się nie zmieniło	41	24	35	100
- zmieniło się na gorsze	88	6	6	100

² W lutym '96 połowa ankietowanych twierdziła, że nikt nie panuje nad rozwojem sytuacji w kraju.

Nawet wśród tych, którzy doceniają osiągnięcia transformacji, prawie jedna czwarta i tak sądzi, że lepiej żyło się w poprzednim systemie.

„WYBIERZMY PRZESZŁOŚĆ” ?

Interesująco kształtują się opinie o jakości życia obecnie i w czasach PRL w zależności od poglądów politycznych. Osoby określające swoją orientację jako lewicową w większości deklarują, iż lepiej żyło im się w PRL, natomiast blisko trzy czwarte badanych o poglądach prawicowych woli życie w obecnej Polsce.

Ostatnie wybory prezydenckie (zwłaszcza ich II tura) przyczyniły się do wzmocnienia podziałów w polskim społeczeństwie związanych ze stosunkiem do przeszłości. Okazuje się, że postawa wobec przeszłości w istotnym stopniu określała decyzje wyborcze Polaków.

Tabela 5

w procentach

Czy dla ludzi takich jak Pan(i) krajem lepszym do życia:	Elektoraty z II tury wyborów prezydenckich	
	Aleksander Kwaśniewski	Lech Wałęsa
- była Polska przed rokiem 1989	56	27
- jest Polska obecnie	32	59
Trudno powiedzieć	12	14

Jak widać, wyborców Aleksandra Kwaśniewskiego w znacznej mierze łączą pozytywne wspomnienia z czasów PRL oraz pewna kontestacja wobec zmian po roku 1989. Parafrazując hasło wyborcze obecnego prezydenta można zatem powiedzieć, że ponad połowa jego elektoratu rekrutowała się spośród osób nie tyle wybierających przyszłość, ile kierujących się sentymentem do PRL. Natomiast wśród wyborców Lecha Wałęsy przeważa zadowolenie z przekształceń dokonanych w ostatnim pięcioleciu, a tym samym negatywny stosunek do czasów PRL.

Poglądy elektoratu Aleksandra Kwaśniewskiego w tym względzie niemal dokładnie dzielają potencjalni wyborcy SLD - w największym stopniu idealizujący życie w PRL.

Tabela 6

w procentach

Czy dla ludzi takich jak Pan(i) krajem lepszym do życia:	Elektoraty ugrupowań politycznych						
	SLD	PSL	UP	pozostałe partie prawicowe	NSZZ „S”	UW	ROP
- była Polska przed rokiem 1989	56	54	38	30	22	20	21
- jest Polska obecnie	30	39	41	63	62	63	67
Trudno powiedzieć	14	7	21	7	16	17	13

Ponad połowa zwolenników PSL uważa również, że lepiej żyło im się w PRL. Spośród sympatyków ugrupowań o rodowodzie „solidarnościowym” najbardziej krytyczni wobec zmian ostatniego pięciolecia pozostają wyborcy UP. Elektoraty pozostałych partii w podobnym stopniu wyżej oceniają jakość życia w III Rzeczypospolitej niż w okresie PRL.

Większość Polaków pozytywnie ocenia zmiany dokonane po roku 1989. Obecne oceny są lepsze niż pięć lat temu, co może świadczyć o tym, że korzyści płynące z przemian gospodarczych odczuwa coraz większa część polskiego społeczeństwa. Dziedziną, w której większość respondentów dostrzega postęp w stosunku do czasów PRL, jest polityka zagraniczna i stosunki z innymi krajami. Ponad połowa ankietowanych skłonna jest również przyznać, że poprawiła się także sytuacja gospodarcza.

Znacznej części Polaków negatywne doświadczenia płynące z terażniejszości przesłaniają negatywne aspekty życia w PRL, pozytywne zaś strony tamtej egzystencji (np. poczucie bezpieczeństwa socjalnego) - pozytywy związane z obecnym życiem. Stosunek do przeszłości w znacznej mierze dzieli polskie społeczeństwo, podział ten wyraźnie dał o sobie znać w ostatnich wyborach prezydenckich.

Publicyści opisując obecny układ sił na naszej scenie politycznej często mówią o okresie „restauracji”. Wyrazistość różnicowań w stosunku do przeszłości świadczy, jak się wydaje, o tym, że przynajmniej dla opisu mentalności znacznej części naszego społeczeństwa jest to trafne określenie. Dla okresu restauracji charakterystyczny jest właśnie krytyczny stosunek do „porewolucyjnej” rzeczywistości oraz idealizacja czasów „sprzed rewolucji”.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy, ogólnie rzecz biorąc, od 1989 roku w Polsce: 1 - zmieniło się na lepsze; 2 - zmieniło się na gorsze; 3 - praktycznie nic się nie zmieniło (%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	61	29	9	2	1206
Płeć					
Mężczyźni	63	28	8	1	571
Kobiety	59	30	9	2	635
Wiek					
do 24 lat	65	26	7	2	182
25-34	73	22	5	0	221
35-44	61	30	8	0	277
45-54	54	35	9	3	175
55-64	54	35	9	2	170
65 lat i więcej	55	28	14	3	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	54	35	9	3	449
Miasto do 20 tys.	51	38	10	1	141
od 21 do 100 tys.	64	25	10	1	249
101-500 tys.	73	21	5	1	237
501 tys. i więcej mieszk.	68	23	8	1	129
Region					
Północny	61	32	5	3	139
Zachodni	61	32	7	0	129
Środkowozachodni	52	34	11	2	199
Środkowy	62	29	7	2	210
Wschodni	53	31	13	3	151
Południowo-wschodni	64	28	6	2	177
Południowo-zachodni	71	20	9	0	201
Wykształcenie					
Podstawowe	48	38	11	3	397
Zasadnicze zawodowe	57	30	11	2	339
Średnie	70	24	6	0	378
Wyższe	91	6	2	1	92
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	92	5	2	1	73
Prac.umysł.niż.szczebla	75	23	3	0	119
Pracownicy fiz.-umysł.	57	32	8	3	66
Robotnicy wykwalifikowani	60	27	13	0	126
Robotnicy niewykwalifik.	55	31	9	5	57
Rolnicy	53	40	5	2	71
Prywatni przedsiębiorcy	86	12	0	2	43
Bierni zawodowo					
Renciści	45	39	13	2	158
Emeryci	60	27	12	2	221
Uczniowie i studenci	76	22	0	2	54
Bezrobotni	44	43	12	2	138
Gospodynie domowe i inni	68	27	6	0	79
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	79	18	4	0	123
Sektor państwowy	70	22	8	0	135
Sektor prywatny	65	26	6	3	232
Spółdzielczość	53	35	12	0	29
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 150 zł	44	42	12	2	294
151 - 225 zł	53	38	9	1	233
226 - 325 zł	66	25	8	2	292
326 - 425 zł	74	18	6	1	168
Powyżej 426 zł	81	12	6	1	173
Ocena własnych war. mater.					
Złe	47	42	9	2	446
Średnie	62	27	9	2	513
Dobre	84	10	6	1	247
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	64	22	14	0	89
Raz w tygodniu	61	29	9	2	701
Kilka razy w roku	56	34	8	2	306
W ogóle nie uczestniczy	71	22	6	1	108
Poglądy polityczne					
Lewica	56	35	7	1	286
Centrum	63	27	8	1	333
Prawica	73	19	8	1	331
Trudno powiedzieć	48	37	12	4	256

Tabela 2. Czy dla ludzi takich jak Pan(i) krajem lepszym do życia:
1 - była Polska przed 1989 rokiem; 2 - jest Polska obecnie
(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	43	43	14	1207
Płeć				
Mężczyźni	44	43	12	571
Kobiety	43	42	15	636
Wiek				
do 24 lat	34	47	19	182
25-34	37	51	12	221
35-44	48	39	12	277
45-54	54	35	11	175
55-64	47	41	11	170
65 lat i więcej	40	42	18	181
Miejsce zamieszkania				
Wieś	50	36	13	449
Miasto do 20 tys.	48	35	17	141
od 21 do 100 tys.	38	49	14	249
101-500 tys.	37	50	12	237
501 tys. i więcej mieszk.	36	50	14	130
Region				
Północny	53	38	10	139
Zachodni	45	37	18	129
Środkowozachodni	51	36	13	199
Środkowy	40	47	13	210
Wschodni	43	38	19	151
Południowo-wschodni	41	46	13	177
Południowo-zachodni	35	53	12	201
Wykształcenie				
Podstawowe	50	35	15	397
Zasadnicze zawodowe	51	38	10	340
Średnie	38	47	15	378
Wyższe	7	77	16	92
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	8	76	16	73
Prac. umysł. niż. szczebla	41	42	17	119
Pracownicy fiz. - umysł.	47	35	18	66
Robotnicy wykwalifikowani	44	45	11	126
Robotnicy niewykwalifik.	54	33	12	57
Rolnicy	65	31	4	71
Prywatni przedsiębiorcy	18	67	15	43
Bierni zawodowo				
Renciści	50	39	11	158
Emeryci	39	45	16	222
Uczniowie i studenci	26	54	20	54
Bezrobotni	63	24	13	138
Gospodynie domowe i inni	41	45	14	79
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	31	58	11	123
Sektor państwowy	44	38	18	135
Sektor prywatny	38	49	13	232
Spółdzielczość	54	37	10	29
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 150 zł	60	28	12	294
151 - 225	54	33	13	233
226 - 325	36	49	15	292
326 - 425	31	53	16	168
Powyżej 426 zł	26	62	12	173
Ocena własnych war. mater.				
Złe	57	30	14	446
Średnie	44	44	12	513
Dobre	18	64	17	247
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	31	50	19	89
Raz w tygodniu	43	43	13	701
Kilka razy w roku	49	38	13	306
W ogóle nie uczestniczy	41	46	13	108
Poglądy polityczne				
Lewica	56	33	11	286
Centrum	43	42	15	333
Prawica	28	62	10	331
Trudno powiedzieć	49	31	20	256